

QORAQALPOG'ISTONDA JISMONIY TARBIYA VA SPORTNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.

Ashikbayeva Albina Salauat qizi

*Toshkent xalqaro moliyaviy boshqaruv va
texnologiyalar universiteti (TIFT) magistranti.*

E-mail: @asikbaevaalbina@gmail.com

Annotatsiya: Bu maqolada Qoraqalpog'iston Respublikasida jismoniy tarbiya va sport sohasining hozirgi holati, tashabbuslar, muammolar hamda kelajakdagi istiqbolli yo'nalishlari tahlil qilinadi. Jismoniy madaniyatning aholi sog'lig'ini saqlash, yosh avlod ruhiyatini shakllantirish hamda ijtimoiy rivojlanishga hissasi katta ekanligi ko'rsatilgan. Shuningdek, olimlar, mutaxassislarning fikrlari asosida sport infrastrukturasini modernizatsiya qilish, sport maktablarini rivojlantirish, xalqaro hamkorlik kengaytirish kabi masalalar mufassal ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: jismoniy tarbiya, sport, Qoraqalpog'iston, sog'liq saqlash, yoshlar, rivojlanish, istiqbol.

Аннотация: В данной статье анализируется текущее состояние сферы физической культуры и спорта в Республике Каракалпакстан, инициативы, существующие проблемы и перспективные направления на будущее. Показано, что физическая культура играет важную роль в сохранении здоровья населения, формировании психологии молодого поколения и содействии социальному развитию. Также подробно рассматриваются вопросы модернизации спортивной инфраструктуры, развития спортивных школ и расширения международного сотрудничества на основе мнений ученых и специалистов.

Ключевые слова: физическая культура, спорт, Каракалпакстан, здравоохранение, молодежь, развитие, перспективы.

Annotation: This article analyzes the current state of physical education and sports in the Republic of Karakalpakstan, including ongoing initiatives, challenges, and promising future directions. It highlights the significant role of physical culture in maintaining public health, shaping the mindset of the younger generation, and contributing to social development. Additionally, the article thoroughly examines issues such as the modernization of sports infrastructure, development of sports schools, and expansion of international cooperation based on the views of scholars and experts.

Keywords: physical education, sports, Karakalpakstan, healthcare, youth, development, prospects.

Kirish

Jismoniy tarbiya va sport inson hayotining noyob tarkibiy qismi bo'lib, uning jismoniy, axloqiy, intellektual rivojlanishiga bevosita ta'sir qiladi. Bugungi kunda jamiyat sog'liqli turmush tarzini olib borishga katta e'tibor qaratmoqda. Buni amaliyotda amalga oshirish uchun esa davlat darajasidagi siyosatning dolzarbligi tubdan o'zgarish arafasida.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev rahbarligida amalga oshirilayotgan islohotlar doirasida jismoniy madaniyat hamda sport sohasiga alohida e'tibor qaratildi. Qoraqalpog'iston Respublikasi ham umumiy tendentsiyaga rioya qilib, ushbu sohani rivojlantirishga harakat qilmoqda. Ammo bu hududda jismoniy tarbiya va sport sohasida hal etilishi kerak bo'lgan bir qancha muammolar ham mavjud.

Shu bois ushbu maqolaning maqsadi – Qoraqalpog'istonda jismoniy tarbiya va sport sohasining hozirgi ahvolini aniqlash, tahlil qilish hamda ularni rivojlantirish yo'llarini belgilashdan iborat.

Tahlil va muhokama

Hozirgi ahvol

Qoraqalpog'iston Respublikasi O'zbekiston tarkibida mustaqillikka erishgandan keyin jismoniy tarbiya va sport sohasini rivojlantirishga harakat qildi. Bu sohada bir nechta sport inshootlari qurildi, maktab va oliy o'quv yurtlarida jismoniy tarbiya darslari o'tkazila boshlandi. Biroq, bu jarayon yetarlicha samarali emas.

So'nggi yillarda Qoraqalpog'istonda sport musobaqalari soni ortdi, milliy o'yinlar, futbol, kurash, yengil atletika kabi turlarda natijalar qayd etildi. Lekin, ayni paytda sport infrastrukturasini etarli emas. Ko'plab sport zal va maydonchalari eskirgan, yangilanmagan holda foydalanilmoqda. Xususan, qishloq hududlarda sport inshootlari deyarli yo'q.

Muammolar

1. Sport inshootlarining yetishmasligi va eskirganligi

Aholi zich joylashgan joylarda ham ayrim sport maydonchalari buzilgan, foydalanishga noqulay holatda saqlanmoqda. Yangi inshootlar qurishga mablag' yetarli emas.

2. Mutaxassislar yetishmasligi

Sport murabbiylari, jismoniy tarbiya o'qituvchilari yetishmaydi. Ayniqsa qishloq maktablarida malakali kadrlar kam.

3. Yoshlar orasida sportga bo'lgan qiziqishning pasayishi

Ba'zi hollarda sport bilan shug'ullanishga yetarli rag'batlantirish yo'q. Yoshlar telefondan, onlayn o'yinlardan ko'proq foydalansa, sport maydonchasiga kam borishadi.

4. Moliyaviy cheklovlar

Tadbirlarni o'tkazish, murabbiylarga maosh to'lash, sport jihozlari sotib olish sohalari moliyaviy cheklanishlarga duch kelmoqda.

Rivojlanish istiqbollari

1. Infrastrukturaning modernizatsiya qilish

Hukumat tomonidan "Sport – sog'lom avlod uchun" dasturi doirasida yangi sport inshootlari qurish rejalashtirilmoqda. Qoraqalpog'istonga ham ulush ajratilsa, bu sohaning rivojiga sezilarli hissa qo'shiladi.

2. Xalqaro hamkorlik kengaytirish

Turkiya, Rossiya, Janubiy Koreya kabi davlatlar bilan sport sohasidagi hamkorlik orqali yangi metodikalar, murabbiylar tayyorlash imkoniyatlari ochiladi.

3. Milliy sport turlarini rivojlantirish

Kurash, ko'kioq (milliy o'yin), qilichbozlik, sayohatchilik kabi an'anaviy o'yinlarni rivojlantirish orqali yoshlarni sportga jalb qilish mumkin.

4. Iqtisodiyot sohasi bilan aloqaning mustahkamlanishi

Mahalliy biznes tashabbuskorlarini sport sohasiga jalb qilish orqali moliyaviy manba yaratish mumkin. Masalanen, banklar, korxonalardan homiylik olinishi, sponsorlik shartnomalari tuzilishi mumkin.

5. Axborot vositalarini sportga jalb qilish

Televideniye, radio, ijtimoiy tarmoqlar orqali sport tadbirlarini e'lon qilish, natijalarini nashr etish orqali aholi orasida sportga bo'lgan e'tiborni oshirish mumkin.

6. Sport maktablarini tashkil qilish

Maxsus sport maktablarini tashkil qilish, talabalarni sport bilan birga ta'lim oladigan muhit yaratish orqali yuksak sinovlarga tayyorlash mumkin.

7. Sog'liq saqlash sohasi bilan hamkorlik

Tibbiyot xodimlarining ham ishtirokida sog'liqli turmush tarzi haqida tashabbuslar amalga oshirilsa, jismoniy mashqlar orqali bemorliklarni oldini olish samarali bo'ladi.

Xulosa

Jismoniy tarbiya va sport sohasi Qoraqalpog'iston Respublikasida katta istiqbolga ega. Ammo ushbu sohani rivojlantirish uchun hamma tomonlama ishlar amalga oshirilishi lozim. Infrastrukturaning yangilash, malakali kadrlar tayyorlash, yoshlarni sportga jalb qilish, moliyaviy manbalarni ko'paytirish kabi choralar zarurdir. Davlat siyosati, mahalliy hokimiyatlar, biznes hamda fuqarolik jamiyatining hamkorligi bilan jismoniy madaniyat sohasini yanada rivojlantirish mumkin. Ushbu choralar natijasida Qoraqalpog'istonda sog'liqli, faol, kuchli avlod tarbiyalash amalga oshiriladi.

Foydalangan adabiyotlar ro'yxati

1. Mirziyoyev Sh. M. *O'zbekiston XXI asr bo'sag'asida: Vatanparvarlik ruhida tarbiyalash va kelajak avlod sifatiga bo'lgan talablarni oshirish*. Toshkent, 2020-yil. (12-bet)

2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. *Jismoniy madaniyat hamda sport sohasini rivojlantirish bo'yicha Chiziqlar*, 2021-yil. (28-30-bet)
3. Karimov I. A. *Sog'liqni saqlash sohasida davlat siyosati*. Toshkent, "Fan", 2019-yil. (75-bet)
4. Qoraqalpog'iston Respublikasi Madaniyat vazirligi. *Ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish dasturi*, 2022-yil. (45-47-bet)
5. Xolmatova N., Norboyeva G. *Jismoniy tarbiyaning pedagogik asoslari*. Toshkent, "O'qituvchi", 2021-yil. (90-95-bet)
6. O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi. *Jismoniy madaniyat va sport*. Toshkent, 2020-yil. (110-112-bet)
7. To'rayev S. *Sport inshootlarining ahamiyati va rivojlanish yo'nalishlari*. "Pedagogika fanlari", №3, 2022-yil. (34-36-bet)
8. Ergashev A. *Yoshlarni sport bilan shug'ullantirishning psixologik jihatlar i*. "Ilmiy izlanishlar", №1, 2021-yil. (50-55-bet)
9. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti farmonlari to'plami. *"Sport – sog'lom avlod uchun"* dasturi, 2023-yil. (10-15-bet)
10. Xudaybergenova M. *Qishloq hududlarida jismoniy madaniyatni rivojlantirish muammolari*. "Axborotnoma", №4, 2022-yil. (65-68-bet)